

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE A MOLDOVEI

Cu titlu de manuscris
CZU: 336.71.078.3(478)(043)

MĂRGĂRINT ELENA

**SUPRAVEGHEREA BANCARĂ PRUDENȚIALĂ
EFICIENTĂ ÎN CONTEXTUL SISTEMELOR
FINANCIARE PROCICLICE**

SPECIALITATEA 522.01 – FINANȚE

**Autoreferatul
tezei de doctor în științe economice**

Chișinău, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul catedrei „Bănci și Activitate Bancară”, a facultății „Finanțe” a Academiei de Studii Economice a Moldovei și la centrul de cercetare a Universității Evry Val d'Essonne, Paris.

Conducător științific:

SECRIERU Angela, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
Specialitatea 522.01 – FINANȚE

Referenți oficiali:

HÎNCU Rodica, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, ASEM
ALBULESCU Claudiu Tiberiu, doctor în economie, conferențiar universitar, Universitatea Politehnică Timișoara, România

Componența Consiliului Științific Specializat:

COBZARI Ludmila, *președinte*, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
PISANIUC Maia, *secretar științific*, doctor în științe economice, conferențiar universitar
BUCĂTARU Dumitru, doctor în științe economice, profesor universitar, România
GRIBINCEA Alexandru, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar
PÂRȚACHI Ion, doctor în științe economice, profesor universitar
BORȘ Ion, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la data de 03 noiembrie 2017, ora 12.00, în ședința Consiliului Științific Specializat D 32.522.01-13 din cadrul Academiei de Studii Economice a Moldovei, pe adresa: MD-2005, mun. Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni, 59, bloc „B”, biroul 104.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice a Moldovei, Biblioteca Națională și pagina web a Consiliului Național de Atestare și Acreditare (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 30 septembrie 2017.

Secretarul științific al

Consiliului Științific Specializat:

PISANIUC Maia

doctor în științe economice,
conferențiar universitar

Conducător științific:

SECRIERU Angela

doctor habilitat în științe economice,
profesor universitar

Autor:

MĂRGĂRINT Elena

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Sectorul bancar este unul din pilonii de bază ai economiei. Prin urmare, fortificarea acestuia reprezintă o premisă valoroasă pentru prosperitatea și stabilitatea economiei naționale. În același timp, sectorul bancar poate deveni puternic și competitiv doar cu condiția asigurării supravegherii bancare prudențiale eficiente.

Actualitatea și importanța temei de cercetare este determinată, în primul rând, de impactul crizei financiare internaționale asupra sectorului bancar din Republica Moldova, din cauza căruia a fost diminuată calitatea portofoliului de credite și înregistrate pierderi considerabile și, în al doilea rând, de gestionarea necorespunzătoare, în ultimii ani, a activelor băncilor, materializată în delapidări semnificative de fonduri. În consecință, în anul 2015, au fost lichidate concomitent trei bănci, dintre care o bancă de importanță sistemică – Banca de Economii S.A. Astfel, tematica supravegherii bancare prudențiale eficiente devine de o amploare și importanță deosebită, inclusiv în contextul implementării Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană. Mai mult decât atât, stabilitatea și viabilitatea sectorului bancar reprezintă elementele de bază ale securității economice și naționale, contribuind astfel la dezvoltarea economică a întregii țări.

În contextul celor menționate, supravegherea bancară prudențială exercitată de Banca Națională a Moldovei, dar și supravegherea sectorului financiar în general, necesită a fi perfecționate prin reconsiderarea și eficientizarea cadrului instituțional, a instrumentelor și tehnicilor de supraveghere. La fel de important este elaborarea și aplicarea metodelor de evaluare a performanței din sectorul bancar, în scopul identificării eventualelor lacune și, respectiv, adaptării reușite a supravegherii bancare la noile provocări.

Totodată, practicile utilizate de către supraveghetorii bancari la nivel internațional și, respectiv, aplicate în Republica Moldova necesită a fi perfecționate permanent, pentru a corespunde noilor condiții economice și a facilita evitarea potențialelor crize, garantând stabilitatea și viabilitatea sistemului bancar. Astfel, supravegherea bancară prudențială eficientă va fi perpetuu un subiect de o importanță majoră, fiind mereu în centrul atenției specialiștilor, experților și cercetătorilor din domeniu.

Apreciem că cele menționate anterior, confirmă elocvent actualitatea temei de cercetare și argumentează necesitatea și utilitatea respectivelor cercetări pentru eficientizarea supravegherii bancare prudențiale din Republica Moldova, în special în contextul sistemului financiar prociclic.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Cercetările privind supravegherea bancară prudențială eficientă în contextul sistemelor financiare prociclice sunt efectuate în instituțiile de cercetare științifică de importanță națională și

internațională, în diverse instituții de învățământ superior și, în special, de către autoritățile competente în domeniu (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Reglementărilor Internaționale, Banca Centrală Europeană, Academia de Studii Economice a Moldovei, Institutul Național de Cercetări Economice ș.a.). Totodată, menționăm că aspectele asigurării stabilității și profitabilității sistemului bancar, prin eficientizarea supravegherii bancare prudențiale din Republica Moldova din punctul de vedere al caracterului prociclic al sistemului financiar, nu sunt încă suficient abordate. În acest context, evidențiem doar câteva aspecte care au condiționat noi tratări și cercetări: lecțiile date de ultima criza financiară, pierderile enorme provocate de criză la nivel național și internațional, dar și problemele din sistemul bancar al Republicii Moldova care au determinat lichidarea concomitentă în anul 2015 a trei bănci. Cele menționate demonstrează actualitatea și oportunitatea subiectului ales pentru cercetare. Or, lucrarea în cauză, care abordează aspectele supravegherii bancare prudențiale eficiente în contextul sistemelor financiare prociclice, este oportună și inserează informații și argumente ce confirmă noutatea ei științifică.

Scopul principal al cercetării este analiza supravegherii sectorului bancar al al Moldovei și fundamentarea direcțiilor de perfecționare a acesteia în contextul sistemului financiar prociclic.

Din scopul cercetării derivă următoarele **obiective ale cercetării**: (i) analiza și sinteza abordărilor teoretice cu privire la sistemul bancar, reglementarea și supravegherea acestuia; ii) cercetarea practicilor internaționale în domeniul supravegherii bancare micro și macroprudențiale; iii) definirea conceptului de prociclicitate a sistemelor financiare și analiza instabilității acestora; iv) aplicarea instrumentului de supraveghere CAMELS în scopul evaluării performanței sectorului bancar al Republicii Moldova din perspectiva macroeconomică; v) măsurarea nivelului de transparență a supravegherii bancare efectuate de către banca centrală; vi) evaluarea eficienței procesului de supraveghere bancară efectuată de către Banca Națională a Moldovei; vii) elaborarea modelului econometric de evaluare a impactului supravegherii bancare asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar al Republicii Moldova; viii) elaborarea modelului econometric de evaluare a impactului ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar al Republicii Moldova.

Obiectul cercetării este reprezentat de sistemul bancar al Republicii Moldova, inclusiv Banca Națională a Moldovei și băncile constituente ale acestuia.

Subiectul cercetării constituie supravegherea bancară prudențială în contextul prociclicității sistemelor financiare.

Metodologia cercetării științifice. La realizarea cercetării au fost utilizate metodele științifice de cercetare, precum: analiza economică, analiza de corelație, inducția, deducția, comparația, abordarea sistemică, metoda grafică, metoda sintezei, modelarea econometrică ș.a.

Din punct de vedere metodologic, prezenta lucrare utilizează și promovează o serie de modele și metode de analiză și modelare econometrică, în scopul studierii performanței sectorului bancar și a impactului supravegherii bancare și a ciclului economic (a prociclicității) asupra acesteia.

În calitate de **suport teoretico-științific** au servit rezultatele studiilor și investigațiilor savanților și cercetătorilor din străinătate, printre care pot fi menționați: Acharya V., Athanasoglou P.P., Barth J., Caprio G., Levine R., Shim J., Shrieves R.E., Smith V., Stolz S., precum și lucrările cercetătorilor autohtoni: Cobzari L., Ciobu S., Gorobeț I., Hîncu R., Lopotenco V., Pisaniuc M., Secieru A., Stratulat O. ș.a.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute constau în: i) aprofundarea teoretică și metodologică a conceptului de supraveghere bancară prudențială eficientă și a mecanismului de supraveghere a sectorului bancar în condiții de prociclicitate; ii) elaborarea metodologiei de măsurare a nivelului de transparență a supravegherii bancare, exercitate de către Banca Națională a Moldovei în scopul asigurării premiselor pentru supravegherea bancară prudențială eficientă; iii) elaborarea metodologiei de evaluare a eficienței procesului de supraveghere bancară prin prisma indicatorilor cantitativi și calitativi; iv) elaborarea modelului econometric de tip panel static pentru evaluarea impactului supravegherii bancare asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar al Republicii Moldova; v) elaborarea modelului econometric de tip ecuații simultane pentru evaluarea impactului ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar al Republicii Moldova.

Problema științifică importantă soluționată constă în *fundamentarea*, din punct de vedere științific și metodologic, a mecanismului de supraveghere bancară prudențială și a eficienței acesteia în condiții de prociclicitate, *ceea ce a condus la* dezvoltarea modelelor cantitative și calitative de evaluare a supravegherii bancare prudențiale, inclusiv în contextul sistemelor financiare prociclice, *în vederea* identificării oportunităților de eficientizare a supravegherii bancare prudențiale.

Semnificația teoretică a rezultatelor cercetării rezidă în dezvoltarea, de către autor, a conceptelor de „supraveghere bancară prudențială”, „sistem financiar prociclic”, „stabilitate financiară”, „mecanism al supravegherii bancare”, „eficiență a supravegherii bancare prudențiale”, precum și elaborarea metodologiei de măsurare a nivelului de transparență și a eficienței procesului de supraveghere bancară. Totodată, autorul a elaborat modele de tip panel static și de tip ecuații simultane, acestea fiind de o semnificație pronunțată pentru evaluarea impactului supravegherii bancare asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar, precum și evaluarea impactului ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar. Modelele respective elaborate de către autor pot fi utilizate în scopuri didactice și analitice.

Valoarea aplicativă a lucrării este determinată de recomandările conținute în aceasta, implementarea cărora va contribui la eficientizarea supravegherii bancare prudențiale a sectorului bancar din Republica Moldova în contextul sistemului financiar prociclic.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: 1) elaborarea metodologiei de măsurare a nivelului de transparență a supravegherii bancare efectuate de către banca centrală în scopul asigurării premiselor pentru eficientizarea supravegherii bancare prudențiale; 2) elaborarea metodologiei de evaluare a eficienței procesului de supraveghere bancară, prin prisma indicatorilor cantitativi și calitativi; 3) elaborarea modelului econometric de tip panel static pentru evaluarea impactului supravegherii bancare asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar; 4) elaborarea modelului econometric de tip ecuații simultane pentru evaluarea impactului ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar.

Aprobarea rezultatelor științifice. Abordările teoretice și metodologice ale tezei, principalele concluzii și recomandări derivate din cercetările realizate au fost prezentate și discutate în cadrul conferințelor și simpoziunilor științifice internaționale și naționale, organizate de către Academia de Studii Economice din Moldova, Institutul Internațional de Management „Imi-Nova”, Universitatea Evry Val d'Essonne, Paris ș.a.

De asemenea, autorul, în calitate de executor, participă la realizarea proiectului instituțional „Reconfigurarea sistemului financiar din Republica Moldova prin prisma criteriilor de eficiență în contextul Acordului de Asociere între Uniunea Europeană și Republica Moldova”, codul proiectului 15.817.06.31A, perioada de realizare 2015-2018.

Publicațiile la tema tezei. Ideile principale ale lucrării au fost publicate în 9 articole științifice, cu un volum de 3,7 coli de autor.

Implementarea rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost implementate în cadrul Băncii Naționale a Moldovei, Ministerului Economiei și a Academiei de Studii Economice a Moldovei, fapt confirmat prin actele de implementare emise de aceste instituții. De asemenea, Consilierul de Rang Înalt al Uniunii Europene în Republica Moldova, a confirmat prin certificare posibilitatea utilizării rezultatelor și recomandărilor din teza de doctorat pentru fortificarea securității financiar-economice a Republicii Moldova.

Volumul și structura tezei. Realizarea scopului și a obiectivelor cercetării a determinat următoarea structură a tezei: adnotare (în limbile franceză, română și engleză), lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 227 de surse, 15 anexe, 149 de pagini de text de bază, 21 de tabele, 27 de figuri și 12 formule.

Cuvinte-cheie: bancă, sistem bancar, supraveghere, prociclicitate, stabilitate bancară, profitabilitate, performanță, buffer de capital, ciclul economic.

CONȚINUTUL TEZEI

În **capitolul 1 „Abordări contemporane cu privire la eficiența supravegherii bancare prudențiale în condiții de prociclicitate”** sunt examinate bazele teoretice privind sistemul bancar (băncile și autoritatea de supraveghere a acestora), reglementările prudențiale ale supravegherii sectorului bancar: abordarea microprudențială și cea macroprudențială, precum și prociclicitatea sistemelor financiare și instabilitatea sectorului bancar asociată acesteia.

De-a lungul timpului, agitațiile deponenților, falimentele bancare masive și pierderile uriașe din economia mondială au convins politicienii și bancherii că „**supravegherea bancară prudențială eficientă**” este o necesitate imperioasă, fiind o condiție indispensabilă pentru a stabiliza și a spori securitatea sistemului bancar, ceea ce poate, ulterior, contribui la dezvoltarea economică a întregii țări [32, p.245].

Referitor la modalitatea în care este efectuată supravegherea bancară, constatăm că, pentru o lungă perioadă de timp, au fost analizate doar problemele financiare întâmpinate de fiecare bancă în parte, pentru a întreprinde măsuri prompte și eficiente de remediere a acestora (*la nivel microfinanciar*). Cu toate acestea, de ceva timp, profesorii universitari, instituțiile internaționale și băncile centrale au remarcat importanța supravegherii sistemului bancar în ansamblul său (*la nivel macrofinanciar*). În acest context, criza financiară recentă a demonstrat o dată în plus necesitatea de a reforma supravegherea și reglementarea bancară prin punerea accentului pe perspectiva macroeconomică, pentru a menține stabilitatea financiară în cadrul fiecărui sistem bancar național și, ca urmare, a sistemului bancar la nivel internațional.

De fapt, în contextul asigurării unei supravegheri bancare prudențiale eficiente, aceasta trebuie să se bazeze pe două niveluri: **nivelul microprudențial** și **cel macroprudențial**. Nivelurile respective se completează reciproc și trebuie realizate împreună pentru a asigura un sector bancar eficient. Supravegherea microprudențială nu poate proteja stabilitatea financiară fără a lua în considerare evoluțiile macroprudențiale. În schimb, existența unui cadru eficient pentru supravegherea macroprudențială necesită o completare microprudențială, atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

Totodată, având în vedere faptul că sectorul bancar este un mecanism care amplifică ciclul economic, o parte componentă a abordării supravegherii macroprudențiale trebuie să fie „**prociclicitatea**” în sectorul bancar.

Înainte de a analiza prociclicitatea sistemelor financiare, trebuie analizat ciclul economic. **Ciclul economic** este considerat alternanța în timp a perioadelor de creștere economică și contracție [11]. În figura 1 sunt prezentate fazele ciclului economic .

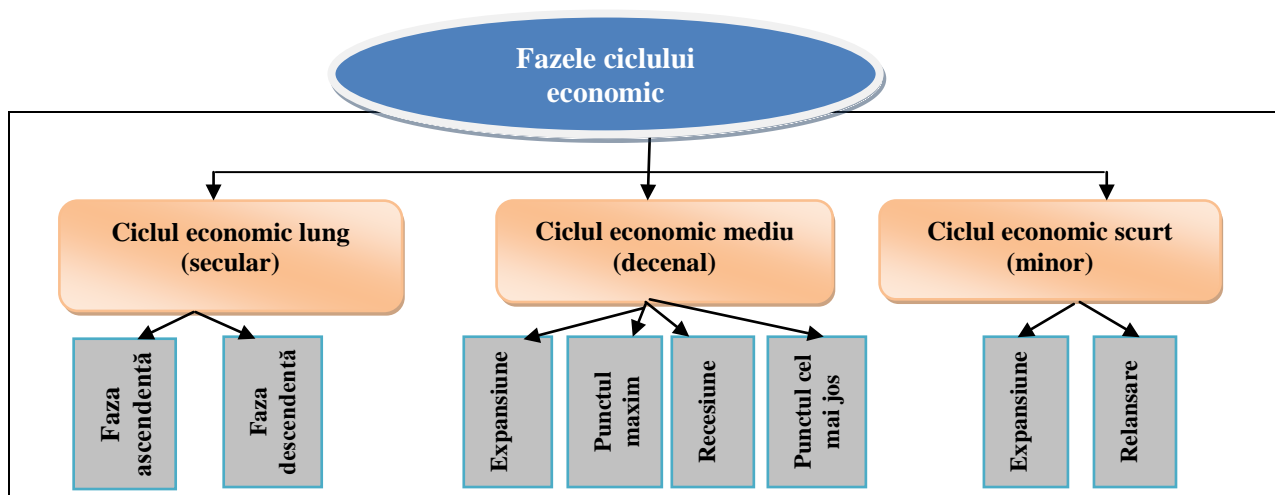

Fig. 1. Fazele ciclului economic

Sursa: elaborată de autor în baza [11].

În general, ciclul economic poate fi evaluat în funcție de mișcările ascendente și descendente (creștere/diminuare) ale ratei PIBu-lui real (*indicatorul respectiv a fost utilizat de către autor în analizele econometrice efectuate în capitolul III al tezei*).

Crizele economice și financiare succesive au demonstrat că sectorul financiar și cel bancar sunt în mod inerent prociclice. În special sunt evidente consecințele dezastruoase ale ultimei crize financiare și, ca urmare, abordarea sistemelor financiare prociclice a devenit una dintre prioritățile autorităților de supraveghere bancară.

În opinia autorului, **un sistem financiar prociclic** reprezintă sistemul financiar afectat de prociclicitate, conținând factori care pot amplifica atât fazele ascendente, cât și cele descendente ale ciclului economic. În consecință, resursele în economie nu sunt distribuite în mod eficient și, respectiv, este afectată în mod negativ stabilitatea sectorului financiar.

Stabilitatea financiară, în opinia autorului, presupune existența unui sistem financiar care funcționează în mod echilibrat, rezistând la șocuri și asigurându-și continuitatea activității prin utilizarea mecanismelor proprii de autocorecție în evaluarea și monitorizarea riscului financiar, ceea ce asigură evitarea falimentelor bancare și/sau a crizelor sistemice.

Suportul teoretic și empiric cu privire la impactul prociclicității asupra sectorului bancar denotă faptul că prociclicitatea sistemelor financiare perturbă buna funcționare a băncilor și, în consecință, a economiei reale. În mod ideal, sistemul bancar trebuie să ofere siguranță pentru întreprinderi și gospodării cu scopul de a atenua volatilitatea economică [16]. Cu toate acestea, sistemul bancar, în loc de a compensa salturile din activitatea economică pe parcursul ciclului economic, acesta le face mult mai intense [16]. Deci, sistemul bancar este un mecanism care amplifică ciclul economic.

În concluzia celor menționate, este foarte important ca, în contextul sistemelor financiare prociclice, pentru a atenua prociclicitatea și contribui la soliditatea și viabilitatea sectorului bancar, să se utilizeze instrumente eficiente de supraveghere bancară prudențială.

Capitolul 2 „Mecanismul supravegherii bancare prudentiale din Republica Moldova în condiții de prociclicitate” este centrat pe evaluarea situației sectorului bancar din Republica Moldova, în special pe eficiența supravegherii bancare prudentiale și, respectiv, pe formularea direcțiilor de consolidare a acesteia, inclusiv după exemplul experienței comunitare.

În viziunea autorului, *supravegherea bancară prudentială* este o acțiune întreprinsă de o autoritate desemnată în acest scop, pentru a monitoriza performanța financiară a băncilor, inclusiv a tranzacțiilor acestora și conformitatea băncilor cu normele și reglementările existente în domeniu cu scopul evitării falimentelor bancare. De asemenea, autorul consideră că un obiectiv major al supravegherii bancare prudentiale este atenuarea prociclicității, întrucât dezvoltarea economică durabilă este o condiție importantă pentru supravegherea bancară prudentială eficientă, iar o economie instabilă prezintă, în mod inevitabil, o amenințare pentru întregul sector bancar.

O supraveghere bancară prudentială eficientă se realizează prin intermediul unui mecanism adecvat de supraveghere. *Mecanismul supravegherii bancare*, în opinia autorului, reprezintă totalitatea structurilor instituționale specializate, a normelor și reglementărilor, tehnicilor și instrumentelor care, fiind integrate funcțional, asigură realizarea monitorizării de către autoritatea supremă de supraveghere a situației financiare a instituțiilor aflate în sfera ei de jurisdicție, precum și verificarea modului de respectare și aplicare a reglementărilor bancare, având ca obiectiv final asigurarea performanței sectorului bancar. În acest context, autorul consideră că *performanța sectorului bancar* reprezintă un indicator compozit care încorporează stabilitatea și profitabilitatea acestuia, urmărind obiectivul de optimizare a relației risc-rentabilitate.

Mecanismul general al supravegherii bancare, care are ca scop asigurarea performanței sectorului bancar în condiții de prociclicitate, este prezentat în figura 2.

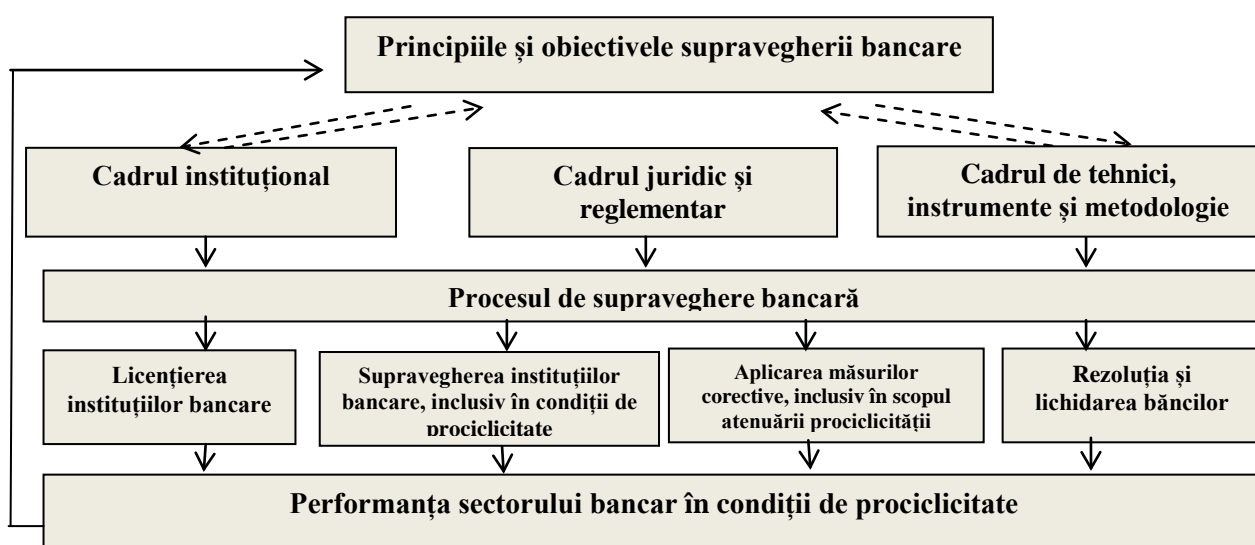

Fig. 2. Schema mecanismului supravegherii bancare

Sursa: elaborată de autor.

Cadrul instituțional din Republica Moldova, responsabil de stabilitatea sectorului financiar, cuprinde: Consiliul Suprem de Securitate, Comitetul Național de Stabilitate Financiară, Banca Națională a Moldovei și, adițional, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, fiecare instituție având rolul său, direct sau indirect, la asigurarea stabilității și viabilității sectorului bancar.

Activitatea Comitetului Național de Stabilitate Financiară s-a dovedit a fi ineficientă, în special având ca rezultat lichidarea concomitentă a trei bănci în anul 2015. De menționat că, în conformitate cu Legea privind redresarea și rezoluția băncilor (adoptată în octombrie 2016) și în contextul celor mai bune practici internaționale din domeniu, structura Comitetului a fost modificată. Astfel, în prezent, activitatea Comitetului Național de Stabilitate Financiară este coordonată de către BNM (Președintele), iar subdiviziunile acestuia au fost excluse din structura guvernului și a parlamentului, asigurându-se, astfel, independența Comitetului.

Cu toate acestea, deși au fost întreprinse măsuri pentru a eficientiza activitatea Comitetului Național de Stabilitate Financiară, constatăm că există în continuare unele deficiențe în modalitatea de organizare și responsabilitățile acestuia. În acest sens, se evidențiază faptul că, Comitetului Național de Stabilitate Financiară este responsabil de gestionarea crizelor financiare, fără a ține cont de politica macroeconomică, în special în domeniul prevenirii crizelor – un aspect important pentru asigurarea unui sector bancar stabil și viabil.

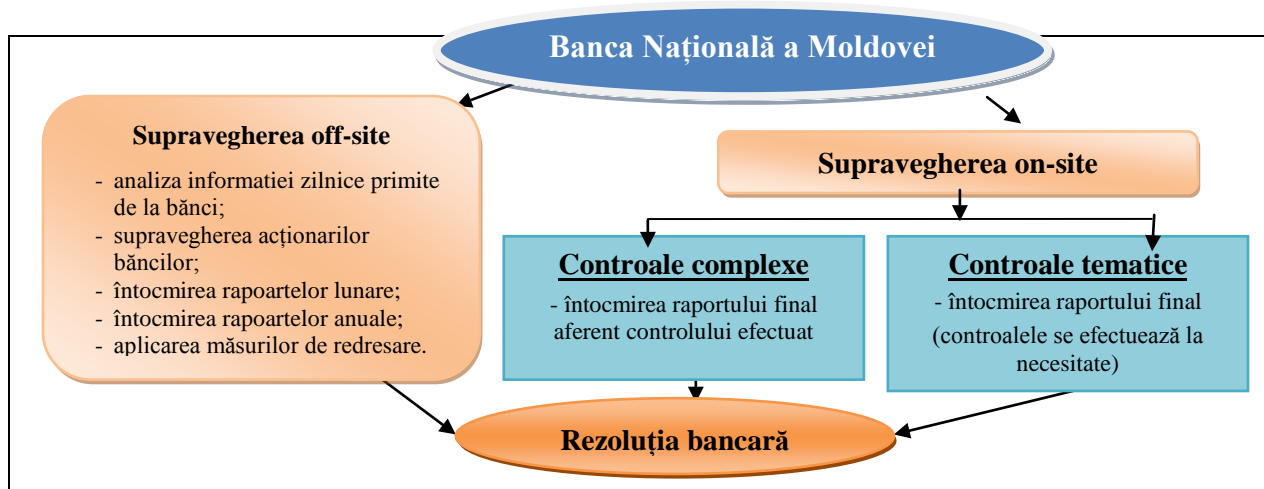

Fig. 3. Structura-cadru a procesului de supraveghere/rezoluție bancară efectuată de către Banca Națională a Moldovei

Sursa: elaborată de autor.

Cât privește **activitatea Băncii Naționale a Moldovei** în domeniul reglementării/supravegherii/rezoluției băncilor, este de menționat că acest proces este complex și include: a) licențierea băncilor; b) supravegherea activității acestora; c) după caz, aplicarea măsurilor și/sau a sancțiunilor corective în conformitate cu Legea instituțiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.1995; d) aplicarea măsurilor de redresare/rezoluție; e) lichidarea băncilor (în cazul în care situația financiară a acestora nu poate fi remediată/rezolvată).

Procesul de supraveghere bancară include un șir de proceduri, precum: on-site (la fața locului); off-site (la distanță), ulterior urmând redresarea/rezoluția băncilor.

Procesul de supraveghere, de monitorizare a stabilității financiare și cel de rezoluție, efectuat de către Banca Națională a Moldovei, a manifestat o perioadă de timp anumite imperfecțiuni. Având în vedere experiența țărilor din Uniunea Europeană, care rezultă din recomandările Comitetului Basel, funcțiile de supraveghere, monitorizare a stabilității financiare și rezoluție trebuie să fie separate și independente. Astfel, în contextul aspirației de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, Banca Națională a întreprins măsuri de separare a acestor funcții și subordonare a acestor trei departamente/direcții la trei viceguvernatori diferiți, în vederea evitării conflictelor de interese. Menționăm, în acest context, că pe parcursul efectuării cercetărilor de către autor, deficiențele respective au fost identificate, caracterizate și evaluate, fiind prezentate și discutate în etapele precedente ale susținerii tezei.

În scopul estimării probabilității de default și evaluării performanței manageriale și financiare a băncilor din Republica Moldova (pentru a determina rezistența și performanța lor), autorul a utilizat **ratingul CAMELS**. Rezultatele analizei respective confirmă faptul că sectorul bancar din Republica Moldova dispune de lichidități suficiente și un nivel ridicat al capitalului, ceea ce demonstrează capacitatea de absorbție a pierderilor din sectorul bancar.

Cu toate acestea, sectorul bancar are și *unele puncte slabe*, în special: nivelul ridicat al activelor neperformante și concentrarea excesivă a riscurilor; vulnerabilitatea economiei la șocurile externe, având în vedere dependența sa de țările Uniunii Europene, precum și rata majorată a dobânzilor, ceea ce condiționează sensibilitatea sectorului bancar la riscurile de piață. Astfel, sistemul de gestiune a băncilor din Republica Moldova suferă de deficiențe ce vizează, în principal, gestionarea neadecvată a riscurilor și a crizelor bancare.

În opinia autorului, una din condițiile de bază pentru garantarea supravegherii bancare prudențiale eficiente este **asigurarea transparenței supravegherii bancare efectuate de către banca centrală**.

Astfel, în cercetarea efectuată, autorul propune un set de factori care vor forma un indice recomandat pentru a măsura gradul de transparență a supravegherii bancare exercitate de către Banca Națională a Moldovei. Pentru fiecare criteriu, autorul a atribuit o notă, 0 sau 1, în dependență dacă criteriul respectiv este sau nu aplicat. Ulterior, a fost calculată suma tuturor notelor, pentru a obține nota finală (indicele).

În baza analizei efectuate, constatăm că indicele transparenței supravegherii bancare exercitată de către Banca Națională este **5**, reprezentând jumătate din valoarea maximă care ar putea fi înregistrată. Astfel, deși au fost depuse, în ultimul timp, eforturi pentru a majora gradul de transparență a supravegherii sectorului bancar, aceasta, totuși, necesită a fi îmbunătățită.

Tabelul 1. Evaluarea transparenței supravegherii bancare efectuate de către Banca Națională a Moldovei

Nr.	Indicele	Punctajul
1.	Legile și regulamentele relevante, utilizate în procesul de supraveghere, sunt ușor accesibile publicului.	1
2.	În actele normative ale băncii centrale este clar declarat obiectivul principal de supraveghere bancară – menținerea stabilității financiare.	0
3.	Sunt accesibile publicului instrumentele utilizate de către banca centrală în procesul de supraveghere și rezultatele obținute, ca urmare a aplicării acestora.	0
4.	Sunt publicate informații despre funcția băncii centrale de creditor de ultimă instanță.	1
5.	Sunt publicate informații cu privire la termenii și condițiile de acordare de lichidități în situații de urgență.	1
6.	Este publicat raportul de stabilitate financiară.	0
7.	Autoritatea de supraveghere publică analizele și evaluările anticipative cu privire la situația din sectorul bancar.	0
8.	Sunt publicate comunicate cu privire la riscurile, în special în situațiile de criză din sectorul bancar.	0
9.	Sunt publicate comunicate cu privire la principalele decizii luate de banca centrală în calitate de autoritate de supraveghere.	1
10.	Supravegherea bancară reprezintă o pagină separată pe site-ul băncii centrale.	1
TOTAL		5

Sursa: elaborat de autor.

Autorul susține că pentru a atinge un nivel maxim, sunt necesare eforturi suplimentare din partea Băncii Naționale a Moldovei (lucrul în domeniul factorilor cu nota „0”). Totodată, suplimentar la avantajele asigurării transparenței în sectorul bancar, trebuie luat în calcul faptul că asigurarea deplină a acesteia va presupune unele cheltuieli și responsabilități suplimentare pentru banca centrală. Unele decizii incorecte sau care nu sunt explicate în mod corespunzător pot avea un impact negativ asupra reacției publicului și, respectiv, asupra reputației autorității de supraveghere. Astfel, asigurarea transparenței supravegherii sectorului bancar trebuie efectuată adecvat și cu prudență, asigurându-se, în același timp, maximizarea acesteia.

Un alt aspect important în cadrul supravegherii bancare prudențiale este **măsurarea eficienței acesteia** pentru a stabili măsura în care aceasta corespunde obiectivelor stabilite.

Autorul consideră că **eficiența supravegherii bancare** exprimă o dimensiune optimă a raportului între efectele comensurabile sau estimative, obținute pe seama realizării obiectivelor supravegherii bancare, în condițiile cheltuirii, într-un mod rațional și economic, a resurselor publice (materiale, umane, financiare) aferente activității de supraveghere, folosindu-se pentru aceasta metode științifice de organizare a activității de supraveghere bancară.

Totodată, **în contextul sistemelor financiare prociclice, eficiența supravegherii bancare prudențiale** presupune diminuarea efectelor negative și a costurilor economico-sociale, determinate de dezechilibrele bancare, prin monitorizarea corespunzătoare a sectorului bancar în corelație cu prociclicitatea sistemelor financiare și, respectiv, prin folosirea la timpul potrivit și calibrarea corespunzătoare a instrumentelor de supraveghere bancară, având drept scop final asigurarea performanței sectorului bancar.

Astfel, pentru aprecierea *eficienței procesului de supraveghere bancară prudentială* din Republica Moldova, autorul propune utilizarea două tipuri de metode:

1) **calitative** – evaluarea gradului de corespundere a supravegherii sectorului bancar cu Principiile de Bază ale Comitetului Basel pentru supraveghere bancară eficientă.

2) **cantitative** – care implică proiectarea sistemului de indicatori, măsurabili numeric, pentru a analiza impactul supravegherii bancare asupra anumitor variabile economice și financiare, de o importanță critică pentru viabilitatea și durabilitatea sectorului bancar.

1) Metodologia de evaluare calitativă a eficienței supravegherii bancare prudenciale.

În scopul evaluării eficienței supravegherii bancare prudenciale, este foarte important să se analizeze conformitatea acestei supravegheri cu Principiile Fundamentale pentru un Control Bancar Eficient, aceasta fiind o metodă fundamentală de analiza și identificare a punctelor slabe în supravegherea prudentială a activității bancare.

Întru aprecierea eficienței supravegherii bancare prudenciale din Republica Moldova, autorul a aplicat o analiză comparativă a supravegherii bancare exercitate în alte țări. Pentru a asigura o comparație adecvată și potrivită, au fost utilizate unele criterii de selecție: i) țările trebuie să facă parte din UE, ținând cont de tendința Republicii Moldova de a se integra în UE; ii) banca centrală, la nivelul țării, trebuie să fie autoritatea de supraveghere și reglementare bancară; iii) evaluarea principiilor fundamentale pentru o supraveghere bancară prudentială trebuie să fie efectuată în baza Programelor de Evaluare a Sectorului Financiar (FSAP) după anul 2012, când a fost pusă în aplicare varianta revizuită a principiilor, acestea fiind în număr de 29. Ca rezultat, țările care întrunesc cele trei criterii sunt **Bulgaria și Italia**. Pentru evaluare, autorul a selectat cele mai pertinente 10 principii din cele 29.

Tabelul 2. Cele mai pertinente Principii Fundamentale pentru un Control Bancar Eficient

Puterile, responsabilitățile și funcțiile autorităților de supraveghere	
PF 1	Responsabilități, obiective și puteri
PF 2	Independență, responsabilitate, resurse și protecție juridică pentru autoritățile de supraveghere
PF 3	Cooperare și colaborare
PF 6	Transfer semnificativ de proprietate
PF 8	Abordare prudentială
PF 9	Metode și instrumente prudenciale
PF 11	Măsuri de remediere și sancțiuni la dispoziția autorității de supraveghere
Reglementarea și cerințele prudenciale	
PF 14	Guvernanța corporativă
PF 15	Dispozitiv de gestionare a riscurilor
PF 27	Comunicare financiară și audit extern

Sursa: elaborat de autor.

Astfel, din cadrul rapoartelor elaborate asupra celor trei țări - Moldova, Bulgaria și Italia, autorul a selectat principiile menționate în tabelul 2, analizând comentariile și ratingul aferent fiecărui principiu.

În baza acestor informații, autorul a atribuit o notă de la 1 până la 5 (nota **1** semnificând **nota cea mai bună**, **nota 5 – cea mai rea**, reprezentând deficiențele care trebuie remediate în scopul asigurării unei supravegheri bancare prudențiale eficiente.

Tabelul 3. Evaluarea eficienței supravegherii bancare în diferite țări

Denumirea principiului			Ratingul calității supravegherii din:		
			Italia	Bulgaria	Moldova
1	PF 1	Responsabilități, obiective și puteri	2	3	4
2	PF 2	Independență, responsabilitate, resurse și protecție juridică pentru autoritățile de supraveghere	2	4	3
3	PF 3	Cooperare și colaborare	1	3	3
4	PF 6	Transfer semnificativ de proprietate	1	4	4
5	PF 8	Abordare prudențială	1	3	3
6	PF 9	Metode și instrumente prudențiale	1	2	3
7	PF 11	Măsuri de remediere și sancțiuni la dispoziția autorității de supraveghere	3	5	5
8	PF 14	Guvernanță corporativă	3	4	4
9	PF 15	Dispozitiv de gestionare a riscurilor	2	2	5
10	PF 27	Comunicarea financiară și audit extern	3	3	3
Media ratingului			2	3	4

Sursa: elaborat de autor.

Ratingul final al calității supravegherii bancare din Republica Moldova **este 4**, fiind mai mic comparativ cu Italia (unde supravegherea bancară este relativ eficientă) și Bulgaria (unde supravegherea bancară este satisfăcătoare). Reieșind din analiza efectuată, autorul constată că pentru a asigura o eficiență maximă a supravegherii, trebuie remediate unele lacune, în special în contextul aspirației Republicii Moldova de a se integra în Uniunea Europeană.

2) Metodologia de evaluare cantitativă a eficienței supravegherii bancare prudențiale.

Evaluarea respectivă presupune luarea în calcul a unor indicatori financiari.

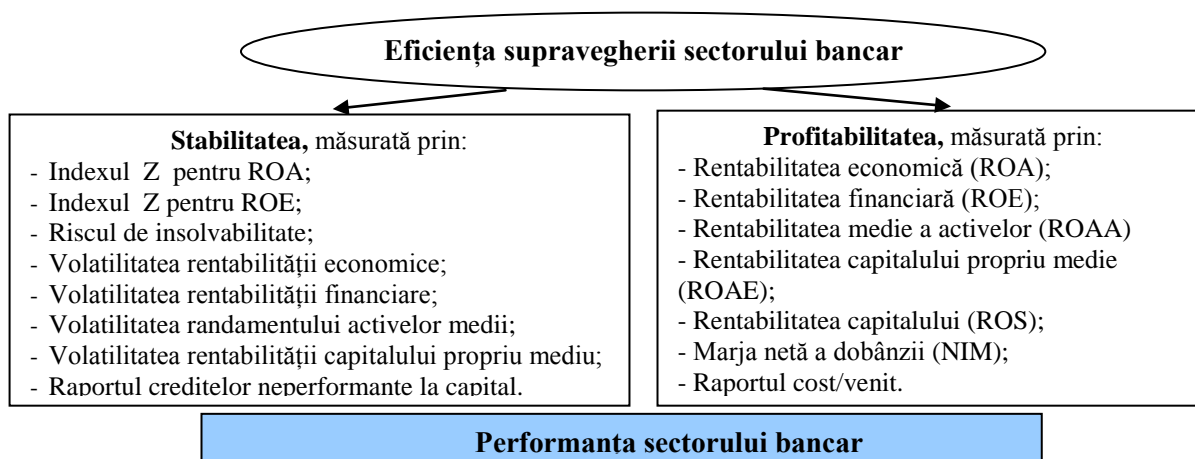

Fig. 4. Evaluarea cantitativă a eficienței supravegherii bancare

Sursa: elaborată de autor.

Astfel, eficiența supravegherii bancare prudențiale poate fi evaluată prin prisma asigurării stabilității și, în acest scop, stabilirii unui nivel optim de profitabilitate (optimizarea relației rentabilitate-risc), pentru ca, într-un final, să fie asigurată performanța sectorului bancar.

Aplicarea indicatorilor propuși se poate face prin calcularea fiecărui indicator în parte sau prin elaborarea modelelor econometrice și, în acest caz, sunt selectați cei mai relevanți indicatori. Având în vedere complexitatea evaluării eficienței supravegherii băncilor prin *metoda cantitativă*, această evaluare a fost efectuată în *capitolul III*.

În concluzia celor menționate, pentru a consolida sistemul bancar al Republicii Moldova, inclusiv în contextul sistemelor financiare prociclice, autorul consideră important să fie: stabilit un cadru instituțional adecvat; asigurată transparența supravegherii de către banca centrală; utilizate metodele de evaluare a eficienței supravegherii bancare, pentru a determina gradul de eficiență a acestora și, în baza analizei, să fie puse în aplicare principalele direcții de consolidare a supravegherii sistemului bancar al Republicii Moldova în baza experienței comunitare.

Mai mult decât atât, este esențială cunoașterea punctelor forte și slabe ale sistemului bancar din Republica Moldova, aceste aspecte reprezentând piatra de temelie pentru elaborarea unor modele econometrice adecvate.

În **capitolul 3 „Evaluarea performanței supravegherii sectorului bancar din Republica Moldova în condiții de prociclicitate”**, ca rezultat al informațiilor și analizelor efectuate în primele două capitole ale tezei, au fost elaborate modele econometrice pentru evaluarea impactului supravegherii asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar al Republicii Moldova. Totodată, a fost estimat impactul ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar, utilizând un nou indicator – buffer-ul de capital. În acest capitol, autorul a formulat următoarele întrebări supuse cercetării:

1. *Reglementarea și supravegherea bancară pot contribui la diminuarea riscurilor asumate de către bănci și asigura astfel stabilitatea sectorului bancar din Republica Moldova?*
2. *Reglementarea și supravegherea bancară pot contribui la majorarea profitabilității băncilor din sectorul bancar al Republicii Moldova?*
3. (a) *Care este relația dintre buffer-ul de capital al băncilor din Republica Moldova și ciclul economic?* (b) *Care este impactul buffer-ului de capital asupra asumării riscurilor de către băncile din Republica Moldova?*

Pentru a răspunde la aceste întrebări, autorul a utilizat informațiile financiare ale celor 11 bănci din Republica Moldova (toate băncile din sectorul bancar), pe o perioadă de 17 ani, din anul 2000 până în 2016. Datele eșantionului au fost colectate din baza de date Bankscope, Paris (2016), datele Băncii Mondiale (2016), ale Financial Structure Database (2016) și Heritage Foundation (2016). Mai mult decât atât, în scopul asigurării continuității temporale și structurale a datelor, autorul a completat manual datele lipsă, care au fost colectate din rapoartele anuale ale băncilor.

1. Pentru a răspunde la prima întrebare: „Reglementarea și supravegherea bancară pot contribui la diminuarea riscurilor asumate de către bănci și asigura astfel stabilitatea sectorului bancar din Republica Moldova?”, autorul a utilizat ecuațiile de tip panel static, după cum urmează:

Panelul 1. Stabilitate: reglementare, supraveghere, buffer de capital, variabile de control specifice băncii și factori macroeconomici:

$$\begin{aligned} Stab_{i,t} = & \alpha_0 + \alpha_1 (Restr)_{i,t} + \alpha_2 (Pouv_Superv)_{i,t} \\ & + \alpha_3 (Buffer)_{i,t} + \alpha_4 (Taille)_{i,t} + \alpha_5 (Croiss_Act)_{i,t} + \alpha_6 (PNP_PB)_{i,t} \\ & + \alpha_7 (PPP_PB)_{i,t} + \alpha_8 (Liber_Corrup)_{i,t} + \alpha_9 (Crise)_{i,t} \\ & + \alpha_{10} (Infl)_{i,t} + \alpha_{11} (Cycle)_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned} \quad (1)$$

Panelul 2. Stabilitate: indicele global al reglementării și supravegherii, variabile de control specifice băncii și factori macroeconomici:

$$\begin{aligned} Stab_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 (IG_Superv)_{i,t} + \beta_2 (Buffer)_{i,t} + \beta_3 (Taille)_{i,t} \\ & + \beta_4 (Croiss_Actif)_{i,t} + \beta_5 (PNP_PB)_{i,t} + \beta_6 (PPP_PB)_{i,t} \\ & + \beta_7 (Liber_Corrup)_{i,t} + \beta_8 (Crise)_{i,t} + \beta_9 (Infl)_{i,t} \\ & + \beta_{10} (Cycle)_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned} \quad (2)$$

Teste de robustețe: fără factori macroeconomici

Panelul 3. Stabilitate: reglementare, supraveghere, buffer de capital și variabile de control specifice băncii:

$$\begin{aligned} Stab_{i,t} = & \delta_0 + \delta_1 (Restr)_{i,t} + \delta_2 (Pouv_Superv)_{i,t} \\ & + \delta_3 (Buffer)_{i,t} + \delta_4 (Taille)_{i,t} + \delta_5 (Croiss_Act)_{i,t} \\ & + \delta_6 (PPP/PB)_{i,t} + \delta_7 (PNP/PB)_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned} \quad (3)$$

Panelul 4. Stabilitate: indicele global al reglementărilor și supravegherii și variabile de control specifice băncii:

$$\begin{aligned} Stab_{i,t} = & \chi_0 + \chi_1 (IG_Superv)_{i,t} + \chi_2 (Buffer)_{i,t} + \chi_3 (Taille)_{i,t} \\ & + \chi_4 (Croiss_Act)_{i,t} + \chi_5 (PPP/PB)_{i,t} \\ & + \chi_6 (PNP/PB)_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned} \quad (4)$$

Unde:

i – reprezintă băncile din cadrul eșantionului: $i = 11$;

t – perioada de cercetare din anul 2000 până în 2016: $t = 17$;

α_0 , β_0 , δ_0 și χ_0 – constantele modelului;

α_i , β_i , δ_i și χ_i – coeficienții variabilelor explicative pentru stabilitatea bancară;

$\varepsilon_{i,t}$ – termenul de eroare.

Restr reprezintă restricția privind activitățile bancare; *Pouv_Superv* – puterea autorității de supraveghere; și *IG_Superv* – indicele global al reglementărilor și supravegherilor (al celor două variabile). *Taille* – logaritmul totalului activelor; *Croiss_Actif* – variația procentuală a activelor totale față de valoarea din anul precedent; *PNP_PB* – credite neperformante în total credite brut, %; *PPP_PB* – provizioane pentru pierderi la credite, raportate la total credite brut, %; *Liber_Corrup* – gradul de libertate a corupției; *Crise* – o variabilă dummy; *Infl* – rata inflației; *Cycle* – rata reală de creștere a PIB.

Rezultatele empirice ale cercetării asupra sectorului bancar al Republicii Moldova evidențiază următoarele.

Înăsprirea restricțiilor asupra activităților băncilor asigură stabilitatea acestora și reduce asumarea riscurilor de către acestea. Astfel, autoritatea de supraveghere ar trebui să impună restricții asupra activităților bancare, având în vedere că managerii vor evita asumarea riscurilor excesive și, ca rezultat, va fi asigurată stabilitatea băncilor.

Puterea autorității de supraveghere nu favorizează stabilitatea băncilor din Republica Moldova. Totodată, politicile de supraveghere stimulează asumarea de riscuri de către bănci. Astfel, pentru a crește stabilitatea băncilor din Republica Moldova, sunt necesare modificări aferente puterii autorității de supraveghere, care urmează să fie realizate cât mai curând posibil. Mai mult decât atât, în scopul consolidării stabilității băncilor din sectorul bancar din Republica Moldova, Banca Națională ar avea nevoie de ajutorul unei autorități competente în domeniu, precum este Banca Centrală Europeană. Pentru a fi posibil aceasta, este necesară integrarea Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Buffer-ul de capital (diferența dintre valoarea totală a capitalului ponderat la risc și cerința minimă de capital) asigură stabilitatea sectorului bancar și asumarea unor riscuri reduse de către bănci. Respectiv, indicatorul în cauză are o importanță majoră în asigurarea stabilității băncilor din sectorul bancar al Republicii Moldova.

Totodată, pentru a asigura supravegherea bancară prudențială eficientă, autoritatea de supraveghere trebuie să atragă o deosebită atenție băncilor de importanță sistemică („*too big to fail*”) [29, p.117], inclusiv nivelului de adecvare a capitalului acestora, pentru a nu admite perturbații majore în sistemul bancar, în cazul în care băncile respective vor întâmpina dificultăți financiare [8, p.112].

Ciclul economic (rata reală de creștere a PIB-lui) are un impact pozitiv asupra stabilității băncilor [29, p.118] și, totodată, un impact negativ asupra asumării riscurilor de către acestea. Astfel, pe parcursul unei perioade de recesiune, nivelul de risc în sectorul bancar al Republicii Moldova este mai ridicat, dar este mai scăzut în perioadele de creștere economică.

În același context, studiind impactul supravegherii asupra stabilității sectorului bancar din Republica Moldova, nu trebuie ignorați factorii macroeconomici, deoarece aceștia influențează în mod semnificativ activitatea băncilor și, prin urmare, stabilitatea sistemului bancar în ansamblu.

2. Pentru a răspunde la a doua întrebare de cercetare: „Reglementarea și supravegherea bancară pot contribui la majorarea profitabilității băncilor din Republica Moldova?”, autorul a utilizat următoarele modele econometrice de tip panel static:

Panelul 5. Profitabilitate: reglementare, supraveghere, buffer de capital și factori de influență internă și externă:

$$\begin{aligned}
 P.rof_{i,t} = & \phi_0 + \phi_1(Restr)_{i,t} + \phi_2(Pouv_Superv)_{i,t} + \phi_3(Buffer)_{i,t} + \phi_4(Taille)_{i,t} \\
 & + \phi_5(Croiss_Act)_{i,t} + \phi_6(PNP_PB)_{i,t} + \phi_7(PPP_PB)_{i,t} + \phi_8(ActifL_TA)_{i,t} \\
 & + \phi_9(Dépô_Actif)_{i,t} + \phi_{10}(PN_TA)_{i,t} + \phi_{11}(Rt_Net)_{i,t} + \phi_{12}(Dev_Finan)_{i,t} \\
 & + \phi_{13}(Qual_Inst)_{i,t} + \phi_{14}(Crise)_{i,t} + \phi_{15}(Infl)_{i,t} + \phi_{16}(Cycle)_{i,t} + \varepsilon_{i,t}
 \end{aligned} \quad (5)$$

Panelul 6. Profitabilitate: indice global al reglementării și supravegherii, buffer de capital și factori de influență internă și externă:

$$\begin{aligned}
 P.rof_{i,t} = & \varphi_0 + \varphi_1(IG_Superv)_{i,t} + \varphi_2(Buffer)_{i,t} + \varphi_3(Taille)_{i,t} + \varphi_4(Croiss_Act)_{i,t} \\
 & + \varphi_5(PNP_PB)_{i,t} + \varphi_6(PPP_PB)_{i,t} + \varphi_7(ActifL_TA)_{i,t} + \varphi_8(Dépô_Actif)_{i,t} \\
 & + \varphi_9(PN_TA)_{i,t} + \varphi_{10}(Rt_Net)_{i,t} + \varphi_{11}(Dev_Finan)_{i,t} + \varphi_{12}(Qual_Inst)_{i,t} \\
 & + \varphi_{13}(Crise)_{i,t} + \varphi_{14}(Infl)_{i,t} + \varphi_{15}(Cycle)_{i,t} + \varepsilon_{i,t}
 \end{aligned} \quad (6)$$

Teste de robustețe: fără factori macroeconomici

Panelul 7. Profitabilitate: reglementare, supraveghere, buffer de capital și factori de influență internă:

$$\begin{aligned}
 Pr of_{i,t} = & \gamma_0 + \gamma_1(Restr)_{i,t} + \gamma_2(Pouv_Superv)_{i,t} + \gamma_3(Buffer)_{i,t} + \gamma_4(Taille)_{i,t} \\
 & + \gamma_5(Croiss_Act)_{i,t} + \gamma_6(PNP_PB)_{i,t} + \gamma_7(PPP_PB)_{i,t} + \gamma_8(ActifL_TA)_{i,t} \\
 & + \gamma_9(Dépô_Actif)_{i,t} + \gamma_{10}(PN_TA)_{i,t} + \gamma_{11}(Rt_Net)_{i,t} + \varepsilon_{i,t}
 \end{aligned} \quad (7)$$

Panelul 8. Profitabilitate: indice global al reglementării și supravegherii, buffer de capital și factori de influență internă:

$$\begin{aligned}
 Pr of_{i,t} = & \rho_0 + \rho_1(IG_Superv)_{i,t} + \rho_2(Buffer)_{i,t} + \rho_3(Taille)_{i,t} + \rho_4(Croiss_Act)_{i,t} \\
 & + \rho_5(PPP/PB)_{i,t} + \rho_6(PNP/PB)_{i,t} + \rho_7(ActifL/TA)_{i,t} \\
 & + \rho_8(Dépô/Actif)_{i,t} + \rho_9(PN_TA)_{i,t} + \rho_{10}(Rt_Net)_{i,t} + \varepsilon_{i,t}
 \end{aligned} \quad (8)$$

Unde:

i reprezintă băncile din cadrul eșantionului: $i = 11$;

t – perioada de cercetare din anul 2000 până în 2016: $t = 17$;

ϕ_0 φ_0 γ_0 și ρ_0 – constantele modelului;

ϕ_i φ_i γ_i și ρ_i – coeficienții variabilelor explicative pentru profitabilitatea bancară;

$\varepsilon_{i,t}$ – termenul de eroare.

Restr reprezintă restricția privind activitățile bancare; *Pouv_Superv* – puterea autorității de supraveghere; și *IG_Superv* – indicele global al reglementărilor și supravegherilor, adică al acestor două variabile.

Taille – logaritmul totalului activelor; *Croiss_Actif* – variația procentuală a activelor totale față de valoarea din anul precedent; *PNP_PB* – credite neperformante raportate la total credite brut, %; *PPP_PB* – provizioane pentru pierderi la credite raportate la total credite brut, %; *ActifL_TA* raportul dintre activele lichide și activele totale. *Depo_Actif* – raportul depozitelor la totalul activelor băncii; *Rt_net* – rezultatul net total; *Qual_Inst* – calitatea instituțională, măsurată prin gradul de libertate a investițiilor (*Liber_Invest*) și gradul de libertate a corupției (*Liber_Corrupt*); *Dével_Finan* – dezvoltarea financiară, măsurată prin raportul remitențelor/PIB (*Trans.Fd_PIB*, %); *Crise* – variabilă dummy; *Infl* – rata inflației; *Cycle* – rata reală de creștere a PIB.

Rezultatele empirice ale cercetării demonstrează următoarele: restricțiile asupra activităților bancare au un efect pozitiv asupra profitabilității băncilor moldovenești. Totodată, puterea autorității de supraveghere are un impact negativ asupra profitabilității băncilor moldovenești. Astfel, puterea acordată autorităților de supraveghere, prin intervențiile efectuate în scopul monitorizării sectorului bancar, nu va asigura profitabilitatea băncilor. În acest caz, pentru a spori profitabilitatea băncilor, este necesar să se întreprindă măsuri corespunzătoare. Una dintre măsuri este de a examina posibilitatea de a acorda Băncii Naționale a Moldovei a drepturilor pentru supravegherea și monitorizarea instituțiilor financiare mari cu care băncile au relații de afaceri. În consecință, pe lângă faptul că va fi asigurată stabilitatea băncilor, va crește și profitabilitatea acestora.

Buffer-ul de capital, suplimentar la faptul că asigură stabilitatea băncilor din sectorul bancar, majorează profitabilitatea acestora. În general, pentru un portofoliu anumit de active, un nivel al capitalului mai mare implică, în mod automat, o probabilitate mai mare de supraviețuire și, prin urmare, o mai mare performanță.

În ceea ce privește ciclul economic (rata reală de creștere a PIB), acesta are un impact pozitiv asupra profitabilității sectorului bancar din Moldova. Astfel, în perioada de creștere economică, probabilitatea de a câștiga bani de către bănci este mult mai mare.

O altă concluzie este că factorii macroeconomici sunt importanți în explicarea impactului supravegherii asupra profitabilității băncilor din Republica Moldova, în special în contextul sistemelor financiare prociclice. Astfel, pentru a obține rezultate mai robuste în studiul impactului supravegherii asupra profitabilității băncilor, nu trebuie neglijați factorii macroeconomici.

3. Pentru a răspunde la a treia întrebare, autorul a studiat legătura dintre modificarea bufferu-lui de capital, stabilitatea și asumarea riscurilor de către bănci, precum și impactul ciclului economic asupra acestor variabile.

În acest studiu, autorul a utilizat următorul sistem de ecuații simultane:

$$\Delta BUFF_{i,t} = f_1(\Delta RISK_{i,t}; BUF_{i,t-1}; Taille_{i,t}; Croiss_Actif_{i,t}; PNP_PB_{i,t}; PPP_PBi,t; Actif.Liq_TA_{i,t}; Depo_Actif_{i,t}; PN_TA_{i,t}; Trans_Fd_PIB_{i,t}; Liber_Corrup_{i,t}; Infl_{i,t}; Cycle_{t}) \quad (9)$$

$$\Delta RISK_{i,t} = f_2(\Delta BUFF_{i,t}; RISK_{i,t-1}; Taille_{i,t}; Croiss_Actif_{i,t}; PNP_PB_{i,t}; PPP_PBi,t; Actif.Liq_TA_{i,t}; Depo_Actif_{i,t}; PN_TA_{i,t}; Trans_Fd_PIB_{i,t}; Liber_Corrup_{i,t}; Infl_{i,t}; Cycle_{t}) \quad (10)$$

Unde:

i reprezintă băncile din eșantion: $i = 11$;

t – perioada de cercetare din anul 2000 până în 2016: $t = 17$.

$\Delta RISK_{i,t}$ – variabila-regresor care măsoară stabilitatea în prima ecuație (ZiA et ZiE) și riscul în cea de-a doua (VOL_ROA et VOL_ROE); $\Delta BUFF_{i,t}$ – variabila-regresor a buffer-ului de capital; ZiA_{t-1} ; ZiE_{t-1} ; $Buffer_{t-1}$ – variabile endogene retardate.

Taille – logaritmul totalului activelor; *Croiss_Actif* – variația procentuală a activelor totale față de valoarea din anul precedent; *PNP_PB* – credite neperformante raportate la total credite brut, %; *PPP_PB* – provizioane pentru pierderi la credite raportate la total credite brut, %.

ActifL_TA – raportul dintre activele lichide și activele totale; *Depo_Actif* – raportul depozitelor la totalul activelor băncii; *PN_TA* – raportul dintre creditele nete și activele totale; *Trans.Fd_PIB* – raportul remitențelor la PIB; *Liber_Corrupt* – gradul de libertate a corupției; *Infl* – rata inflației; *Cycle* – rata reală de creștere a PIB.

Prin aplicarea modelelor de tip ecuații simultane, rezultatele cercetării furnizează dovezi empirice cu privire la comportamentul ciclic al bufferu-lui de capital. Astfel, autorul a constatat o relație negativă dintre ciclul economic și modificările în buffer-ul de capital. Rezultatele obținute susțin necesitatea implementării în reglementarea bancară a unui bufer „anticiclic” – măsură de reglementare propusă de Basel III. Totodată, nu trebuie neglijate caracteristicile bancare fundamentale, cum ar fi: dimensiunea băncilor, creșterea activelor, profitabilitatea, lichiditatea, rezervele pentru pierderi la credite, dat fiind faptul că modificările în buffer-ul de capital sunt asociate cu modificările acestor variabile.

Mai mult, rezultatele empirice demonstrează că ciclul economic are un impact pozitiv asupra stabilității sectorului bancar. Deci, există o relație inversă între ciclul economic și riscul de default al băncilor din sectorul bancar al Republicii Moldova. De asemenea, autorul a constatat că, în avântul pentru venituri majorate, băncile care dețin niveluri mai ridicate de capital, pot să se angajeze în operațiuni mai riscante. Astfel, cerințele de capital impuse băncilor joacă un rol important în reducerea riscului asumat de către bănci și, în consecință, menținerea stabilității sectorului bancar din Republica Moldova.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza cercetărilor efectuate de către autor cu privire la supravegherea bancară prudențială eficientă în contextul sistemelor financiare prociclice, au fost formulate următoarele **concluzii**:

1. Supravegherea bancară prudențială eficientă este o condiție indispensabilă pentru consolidarea și sporirea securității sistemului bancar, ceea ce poate, ulterior, contribui la dezvoltarea economică a întregii țări [32, p.245]. Totodată, practicile utilizate de către supraveghetorii bancari trebuie să fie perfecționate în mod continuu pentru a face față noilor condiții economice și, respectiv, a garanta stabilitatea și durabilitatea sectorului bancar. În acest context, **concluzia este** că eficiența supravegherii bancare prudențiale va continua mereu să fie un subiect de importanță majoră, fiind, în mod constant, în centrul atenției experților și a cercetătorilor în domeniu [27, p.35].

2. În contextul asigurării supravegherii bancare prudențiale eficiente, **o concluzie și o cerință importantă** este că această supraveghere trebuie să se bazeze pe două niveluri: microprudențial și macroprudențial.

Aceste niveluri se completează reciproc și trebuie realizate împreună pentru a asigura un sector bancar performant. Mai mult decât atât, supravegherea sectorului bancar din punct de vedere macroprudențial permite de a întreprinde unele măsuri prompte contra prociclicității sistemelor financiare, care a devenit una dintre prioritățile supraveghetorilor bancari ca urmare a consecințelor dezastruoase ale ultimei crize financiare.

3. Pentru a „lupta” contra prociclicității sistemelor financiare, **autorul concluzionează** că o măsură de protecție sunt cerințele de capital (buffer-ul), care au devenit unul dintre principalele instrumente ale reglementării bancare [29, p.117], oferind protecție în condiții economice nefavorabile și reprezentând, în același timp, un mecanism de prevenire în asumarea riscurilor excesive. Mai mult decât atât, un nivel adecvat al capitalului bancar determină stabilitatea băncilor la eventualele șocuri din bilanțurile acestora [8, p.112].

4. Pentru a estima probabilitatea de default și a evalua performanța managerială și financiară a băncilor din Republica Moldova (cu scopul de a determina rezistența și performanța lor), autorul a utilizat ratingul CAMELS la nivel macro. Astfel, în baza analizei efectuate, autorul **a ajuns la concluzia** că sectorul bancar dispune de un nivel ridicat al capitalului deținut de bănci, demonstrând capacitatea de absorbție a pierderilor din sectorul bancar [8, p.112], precum și un nivel suficient de lichiditate, ceea ce denotă capacitatea băncilor de a-și onora la scadență atât obligațiunile curente, cât și cele pe termen lung – element important în menținerea stabilității și viabilității sistemului bancar [30, p.90].

5. Totodată, **o altă concluzie** este că sectorul bancar al Republicii Moldova are și unele puncte slabe, în special: vulnerabilitatea economiei la șocurile externe, având în vedere dependența Moldovei de țările Uniunii Europene, precum și rata majorată a dobânzilor, ceea ce determină sensibilitatea sectorului bancar la riscul de piață. Totodată, o problemă majoră este nivelul ridicat al creditelor neperformante și concentrația sporită a riscului de credit. În acest context, un avantaj semnificativ pentru Banca Națională a Moldovei este implementarea Registrului Riscurilor de Credit – un instrument care permite autorității de supraveghere să solicite băncilor implementarea, în timp util, a măsurilor necesare pentru diminuarea pierderilor potențiale din activitatea de creditare [7, p.69]. Mai mult decât atât, Registrul Riscului de Credit permite monitorizarea potențialelor vulnerabilități ale sectorului bancar atât din perspectiva microprudențială, cât și din cea macroprudențială [10, p.39].

6. Activitatea inefficientă a băncilor de importanță sistemică („*too big to fail*”) poate rapid perturba stabilitatea întregului sistem bancar. **În concluzie**, pentru a asigura o supraveghere bancară prudențială eficientă, autoritatea de supraveghere trebuie să atragă o atenție deosebită acestor bănci („*too big to fail*”) [29, p.117], inclusiv nivelului de adecvare a capitalului acestora, pentru a nu admite perturbații majore în sistemul bancar în cazul în care băncile respective vor întâmpina dificultăți financiare [8, p.112].

7. Având în vedere rezultatele obținute în baza modelului econometric, **autorul a ajuns la concluzia** că buffer-ul de capital (diferența dintre valoarea totală a capitalului ponderat la risc și cerința minimă de capital impusă băncilor) asigură stabilitatea băncilor din sectorul bancar al Republicii Moldova și, în același timp, diminuează asumarea riscurilor de către bănci [29, p.117-119] și majorează profitabilitatea acestora. Totodată, pentru un anumit portofoliu de active, un capital mai mare implică o probabilitate mai mare de „supraviețuire” și, prin urmare, o mai mare performanță.

8. În baza rezultatelor empirice ale cercetării asupra sectorului bancar din Moldova, **autorul concluzionează** că înăsprirea restricțiilor privind activitățile băncilor sporește stabilitatea, reduce riscul asumat de către băncile din Moldova [29, p.118-119] și are un impact pozitiv asupra profitabilității băncilor din Moldova. Pe de altă parte, puterea autorității de supraveghere nu promovează stabilitatea și profitabilitatea băncilor moldovenești [29, p.118-119]. Astfel, pentru a asigura stabilitatea și a majora profitabilitatea băncilor, sunt necesare a fi efectuate modificări aferente puterii autorității de supraveghere.

9. Ca rezultat al elaborării și aplicării modelului econometric, **autorul a ajuns la concluzia** că există o relație inversă între ciclul economic și riscul de default al băncilor din sectorul bancar din Moldova. Astfel, ciclul economic are un impact pozitiv asupra stabilității sectorului bancar al Republicii Moldova [29, p.118] și, totodată, un impact negativ asupra riscurilor asumate de către bănci. Astfel, nivelul de risc în sectorul bancar al Republicii Moldova este mai ridicat pe parcursul unei perioade de recesiune, dar este mai scăzut în perioadele de creștere economică.

Cercetările efectuate și, respectiv, rezultatele obținute de către autor permit **soluționarea problemei științifice importante**, care constă în *fundamentarea*, din punct de vedere științific și metodologic, a mecanismului de supraveghere bancară prudențială și a eficienței acesteia în condiții de prociclicitate, *ceea ce a condus la dezvoltarea modelelor cantitative și calitative de evaluare a supravegherii bancare prudențiale*, inclusiv în contextul sistemelor financiare prociclice, *în vederea identificării oportunităților de eficientizare a supravegherii bancare prudențiale*

Astfel, soluționarea problemei științifice importante aferente temei cercetării, a permis formularea următoarelor **recomandări**:

1. În ceea ce privește structura Comitetului Național de Stabilitate Financiară, care, în timp, s-a dovedit a fi ineficientă, autorul consideră că deși acesta a fost restructurat, există în continuare unele deficiențe în modalitatea de organizare și responsabilitățile Comitetului respectiv. În acest context, **autorul propune** remedierea principalului neajuns care persistă – faptul că Comitetul Național de Stabilitate Financiară este responsabil de gestionarea crizelor financiare, dar nu ia în considerare politica macroeconomică, în special în domeniul prevenirii crizelor – un aspect important al asigurării unui sector bancar stabil și viabil.

2. În contextul prevederilor instituțiilor financiare internaționale cu privire la informarea publicului, **autorul recomandă** să se întreprindă toate măsurile necesare pentru a dezvălui, în măsură admisibilă, rezultatele analizelor efectuate de către Banca Națională a Moldovei prin intermediul instrumentelor și tehnicile aplicate: *a) teste de stres; (b) sisteme de avertizare timpurie (Early Warning Systems); (c) indicatori de soliditate financiară (Financial Soundness Indicators) și d) sistemul de rating la nivel micro (CAMELS).*

3. În vederea realizării supravegherii prudențiale eficiente a sectorului bancar din Republica Moldova, **autorul propune** să se întreprindă următoarele acțiuni: *i)* asigurarea transparenței supravegherii efectuate de către banca centrală, ca o condiție prealabilă pentru asigurarea supravegherii bancare prudențiale eficiente; *ii)* determinarea gradului de eficiență a supravegherii bancare prudențiale prin aplicarea metodelor elaborate în acest scop; *iii)* în baza cercetărilor efectuate, implementarea direcțiilor de îmbunătățire și consolidare a supravegherii prudențiale a sistemului bancar.

4. Pentru a atinge un nivel înalt de transparență în supravegherea bancară exercitată de către Banca Națională a Moldovei, **autorul recomandă** să se întreprindă eforturi suplimentare pentru: *i)* includerea expresă în actele normative ale băncii centrale a faptului că obiectivul principal al supravegherii bancare este menținerea stabilității financiare; *ii)* publicarea raportului de stabilitate financiară conform practicii țărilor din Uniunea Europeană; *iii)* asigurarea accesibilității publicului la analizele și evaluările anticipative cu privire la situația din sectorul bancar; *iv)* publicarea comunicatelor cu privire la riscurile cu care se confruntă băncile, în special în situațiile de criză.

Totodată, pe lângă avantajele asigurării transparenței în sectorul bancar, **autorul consideră** că este necesar luarea în considerare a faptului că punerea în aplicare integrală a acesteia va necesita costuri și responsabilități suplimentare pentru banca centrală. Astfel, transparența supravegherii bancare de către autoritatea de supraveghere trebuie să fie realizată în mod corespunzător și cu prudență, asigurându-se, în același timp, maximizarea acesteia.

5. Pentru a evalua eficiența procesului de supraveghere bancară din Moldova, **autorul propune** aplicarea a două metode:

- *metoda calitativă*, care permite evaluarea gradului de corespundere a supravegherii prudențiale a sectorului bancar cu Principiile de Bază ale Comitetului Basel pentru Supraveghere Bancară Eficientă;

- *metoda cantitativă*, care implică proiectarea sistemului de indicatori, măsurabili numeric, pentru a analiza impactul supravegherii bancare prudențiale asupra anumitor variabile economice și financiare, de o importanță critică pentru stabilitatea și viabilitatea sectorului bancar.

6. În baza analizelor și a rezultatelor cercetărilor efectuate, autorul **recomandă** să se pună

accentul pe următoarele direcții principale de îmbunătățire și consolidare a supravegherii sistemului bancar al Republicii Moldova în conformitate cu experiența comunitară: *i*) implementarea corespunzătoare a prevederilor noilor acte normative (Legea cu privire la activitatea băncilor, inclusiv cadrul secundar de reglementare); *ii*) utilizarea treptată a Ghidului privind procedurile și metodologiile comune pentru procesul de supraveghere și evaluare (SREP) și, în acest context, elaborarea procedurilor interne de supraveghere a sectorului bancar; *iii*) luarea în considerare a prociclicității sistemelor financiare și, în acest scop, punerea în aplicare a buffer-ului de capital.

7. Autorul propune aplicarea a două tipuri de modele econometrice elaborate și prezentate în teza de doctorat:

- *modelul econometric de tip panel static*, pentru a evalua impactul supravegherii bancare asupra stabilității și a profitabilității sectorului bancar al Republicii Moldova;

- *modelul econometric de tip ecuații simultane*, pentru a evalua impactul ciclului economic (prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar al Republicii Moldova.

8. În baza rezultatelor empirice ale cercetării efectuate asupra sectorului bancar al Republicii Moldova, potrivit **recomandărilor autorului**, autoritatea de supraveghere trebuie să impună restricții asupra activităților băncilor, pentru ca managerii să devină mai puțin înclinați la risc, astfel asumarea riscurilor de către bănci se va diminua și, în consecință, stabilitatea acestora va fi asigurată. Mai mult decât atât, în cazul în care băncile se confruntă cu probleme financiare, restricțiile cu privire la activitățile lor bancare sunt destul de importante pentru a proteja interesele deponenților acestor bănci (una dintre principalele obiective ale supravegherii bancare). Prin urmare, va fi redus impactul problemelor financiare în ansamblul sectorului bancar și, în plus, în cadrul sistemelor financiare ale altor țări (având în vedere relațiile interdependente ale sistemelor financiare, ceea ce a fost demonstrat de recenta criză financiară).

9. Având în vedere rezultatele cercetărilor empirice asupra sectorului bancar al Republicii Moldova, **autorul recomandă** să se întreprindă măsuri corespunzătoare pentru a consolida puterea autorității de supraveghere, astfel încât să se asigure stabilitatea băncilor și să se majoreze profitabilitatea acestora. Astfel, una dintre aceste măsuri este acordarea Băncii Naționale a Moldovei a drepturilor pentru supravegherea și monitorizarea instituțiilor financiare mari cu care băncile au relații de afaceri. În acest mod vor fi constituite premise pentru monitorizarea adecvată a băncilor, dar și a sectorului financiar în ansamblu. Mai mult decât atât, în scopul consolidării stabilității și majorării profitabilității băncilor, Banca Națională a Moldovei va avea nevoie de suportul unei autorități competente în domeniu, precum este Banca Centrală Europeană. În acest sens, se impune extinderea integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană.

Suplimentar la cele expuse, autorul vine cu următoarele **sugestii și recomandări privind cercetările viitoare**, conturându-se, în acest sens, **perspective puternice pentru**:

a) evaluarea sectorului bancar la nivel macroprudențial prin prisma riscurilor aferente, utilizând modelul de evaluare SREP;

b) aplicarea conceptului și algoritmului modelelor econometrice, elaborate de autor, la nivelul sectoarelor bancare ale altor țări și, ca urmare,

c) evaluarea comparativă a impactului supravegherii bancare asupra țărilor din UE.

BIBLIOGRAFIE

Publicații în limba română:

1. BNM. Rapoartele anuale 2000-2014. [online] [accesat în perioada ianuarie 2013-februarie 2016]. Disponibil: http://bnm.md/en/search?search_name=annual_report.
2. Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 331 din 08.10.1997 Privind aprobarea Regulamentului Consiliului Suprem de Securitate. [online] [accesat 15.02.2016]. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=290266>.
3. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.95. Monitorul Oficial al R.Moldova nr.56-57/624 din 12.10.1995.
4. Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 1996, nr.1/2 (cu modificările ulterioare).
5. Legea privind garantarea depozitelor persoanelor fizice în sistemul bancar nr.575-XV din 26.12.2003. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2004, nr.30-34/169 (cu modificările ulterioare).
6. MĂRGĂRINT, E. Supravegherea bancară și impactul acesteia asupra profitabilității băncilor comerciale. *Conferința Științifică Internațională cu genericul „Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare”*. 2017, 250-252, ISBN 978-9975-75-866-6.
7. MĂRGĂRINT, E., SECRIERU, A. Asigurarea unei supravegheri bancare prudențiale eficiente prin monitorizarea adecvată a riscului de credit. *Analele Institutului Național de Cercetări Economice*. 2015, ed. a VI-a, nr. 2, 65-70. ISBN 978-9975-4326-6-5.
8. MĂRGĂRINT, E., SECRIERU, A. Asigurarea supravegherii prudențiale eficiente prin adecvarea capitalului bancar. *Conferința științifică internațională: Competitivitate și inovare în economia cunoașterii*. 2014, vol.II, p.106-112. ISBN 978-9975-75-716-4.
9. MĂRGĂRINT, E. Riscul sistemic, crizele bancare și importanța unei supravegheri bancare adecvate. *Simpozionul științific al tinerilor cercetători*. 2013, ed.XI, p.21-36. ISBN 978-9975-75-665-5.
10. MĂRGĂRINT, E., SECRIERU, A. Instituirea unui registru public de credit – instrument important în supravegherea bancară prudențială eficientă. *Simpozionul științific al tinerilor cercetători*. 2012, ed.X, p.37-40. ISBN 978-9975-75-618-1.
11. IANCU, A. *Instabilitatea financiară, ciclurile și rolul instituțiilor*. [online] [accesat ianuarie 2017]. Disponibil: <http://www.studii-economice.ro/2014/seince140423.pdf>
12. SECRIERU, A. Evaluarea calității sistemului financiar din Republica Moldova prin prisma funcțiilor lui potențiale. În: *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii: conf. șt. intern.*, 25-26 sept. 2015. Chișinău: ASEM, 2015, vol. 2, p. 22-27. ISBN 978-9975-75-766-9.
13. STRATULAT, O. Monedă și credit. Vol. 1 2. Chișinău: ASEM, 303p 318p. ISBN 978-9975-75-702-7.
14. Uniunea Europeană oferă asistență pentru consolidarea capacităților Băncii Naționale. [online] [accesat 20.01.2016]. Disponibil: <http://www.bnm.org/ro/content/uniunea-europeana-ofera-asistenta-pentru-consolidarea-capacitatilor-bancii-nationale-0>.

Publicații în alte limbi:

15. AGORAKI, M.E.K., DELIS, M.D., PASIOURAS, F. Regulations, competition and bank risk-taking in transition countries. *Journal of Financial Stability*. 2011, 71, 38–48.
16. ATHANASOGLU, P.P., DANIILIDIS, I., DELIS, M.D. Bank procyclicality and output: Issues and policies. *Journal of Economics and Business*. 2014, nr.72, 58-83.
17. Bank for International Settlements. Addressing financial system procyclicality: a possible framework. 2008. [online] [consultat 20.06.2014]. Disponibil: http://www.fsb.org/wp-content/uploads/r_0904e.pdf?page_moved=1
18. BARTH, J., CAPRIO, G., LEVINE, R. Banking Systems around the Globe: Do regulation and Ownership Affect Performance and Stability? Prudential Supervision: What works and What Doesn't. *Financial Markets, Institutions & Instruments*. 2001, nr.16, 31-96.
19. BARTH, J., CAPRIO, G., LEVINE, R. Bank regulation and supervision: what works best? *Journal of Financial Intermediation*. 2004, 13, 205-248.
20. BARTH J., G., CAPRIO LEVINE R. *Rethinking bank regulation: till angels govern*. Cambridge New York Melbourne etc.: Cambridge University Press. 2006, 405p.
21. COFFINET, J., COUDERT, V., POP, A., POUVELLE, C. Two-way interplays between capital buffers and credit growth: Evidence from French banks. *Int. Fin. Markets, Inst. and Money*. 2012, 22, 1110-1125.
22. Directive 2013/36/UE du Parlement européen et du Conseil du 26 juin 2013 *concernant l'accès à l'activité des établissements de crédit et la surveillance prudentielle des établissements de crédit et des entreprises d'investissement*. [en ligne] [consulté 20.01.2016]. Disponible: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0036>.
23. FANG, Y., HASAN, I., MARTON, K. Institutional development and bank stability: Evidence from transition countries. *Journal of Banking & Finance*. 2014, 39, 160–176.
24. FERNANDEZ, A.I., GONZALEZ, F. How accounting and auditing systems can counteract risk-shifting of safety nets in banking: some international evidence. *Journal of Financial Stability*. 2005, 1 4, 466-500.
25. FRANCIS, W.B., OSBORNE, M. Capital requirements and bank behavior in the UK: are there lessons for international capital standards? *Journal of Banking & Finance*. 2012, 36, 803-816.
26. FURFINE, C. Bank portfolio allocation: the impact of capital requirements, regulatory monitoring and economic conditions. *Journal of Financial Services Research*. 2001, 20, 33-56.
27. JIMENEZ, G., LOPEZ, J. A., SAURINA, J. Empirical analysis of corporate credit lines. *In Federal Reserve Bank of San Francisco Working Papers Series*. 2007, 14, 1225-1278.
28. MARCUS, A. Deregulation and bank financial policy. *Journal of Banking & Finance*. 1984, 8, 557-565.
29. MARGARINT, E. The banking supervision: can it reduce the risk-taking and, consequently, strengthen the stability of the banking sector in Moldova? *National Institute of Economic Research. The journal Economics and Sociology*. 2015, vol.IV, 113-121. ISSN 1857-4130.
30. MARGARINT, Elena, SECRIERU, Angela. Liquidity risk and effective prudential banking supervision. *Economica ASEM*. 2014, nr.490, 87-93, ISSN 1810-9136.
31. MARGARINT, Elena. Systemic risk, banking crisis and the importance of adequate bank supervision. *Scientific Symposium of Young Researchers*. 2013, XI Edition, Vol.I, p.98-102. ISBN 978-9975-75-665-5.
32. MARGARINT, Elena. Supervision bancaire prudentielle dans le contexte de l'Accord Bâle II. *Ouvrage collectif: Le rôle des universités et des universitaires dans l'économie de la connaissance, Institut International de Management -Imi-Nova*. Chisinau-Paris 2012, 245-251. ISBN 978-9975-4515-2-2.
33. SHIM J. Bank capital buffer and portfolio risk: The influence of business cycle and revenue diversification. *Journal of Banking & Finance*. 2013, 37, 761-772.

ANNOTATION

MARGARINT Elena

„La supervision bancaire prudentielle efficiente dans le contexte des systèmes financiers procycliques” sur la thèse de doctorat en économie, Spécialité 522.01 – Finance. Chisinau, 2017

La thèse a été élaborée au département „Banques et activités bancaires”, de l’Académie des Etudes Economiques de Moldavie, Chisinau et au Centre de recherche de l’Université Evry Val d’Essonne, Paris.

La thèse de doctorat inclus: introduction, trois chapitres, conclusions et recommandations, bibliographie de 227 noms, 15 annexes, 149 pages de texte de base, 21 tables, 27 figures et 12 formules. Les résultats sont publiés dans 9 articles scientifiques.

Mots-clés: banque, système bancaire, supervision bancaire, procyclicité, stabilité bancaire, profitabilité, performance, buffer de capital, cycle économique.

L’objet et le sujet de la recherche. La thèse a comme objet de la recherche le système bancaire de la République de Moldova, y compris la BNM et les banques commerciales. Le sujet de recherche est la supervision bancaire prudentielle dans le contexte de la procyclicité des systèmes financiers.

Le but et les objectifs de la recherche consistent dans l’analyse de l’efficience de la supervision du secteur bancaire de la République de Moldova, afin d’identifier les opportunités de sa rationalisation.

Le problème scientifique résolu consiste dans *l’argumentation* du point de vue scientifique et méthodologique du mécanisme de supervision bancaire prudentielle et de son efficience dans les conditions de procyclicité, *fait qui a conduit* à l’élaboration de modèles quantitatifs et qualitatifs d’évaluation de la supervision bancaire prudentielle, y compris dans le contexte des systèmes financiers procycliques, *afin d’identifier* les opportunités de rendre la supervision bancaire prudentielle plus efficiente.

La nouveauté et l’originalité scientifique des résultats obtenus consiste en: l’approfondissement théorique et méthodologique du concept de supervision bancaire prudentielle efficiente et du mécanisme de supervision bancaire dans les conditions de procyclicité; l’élaboration de la méthodologie pour mesurer le niveau de la transparence de la supervision bancaire effectuée par la banque centrale; l’élaboration de la méthodologie d’évaluation de l’efficience du processus de supervision, par le biais des indicateurs quantitatifs et qualitatifs; l’élaboration du modèle économétrique de type panneau statique pour évaluer l’impact de la supervision bancaire sur la stabilité et la profitabilité du secteur bancaire; l’élaboration du modèle économétrique de type d’équations simultanées pour évaluer l’impact du cycle économique (de la procyclicité) sur la stabilité du secteur bancaire de la Moldavie.

La signification théorique des résultats de la recherche consiste dans le développement, par l’auteur, de différents concepts liés au cadre de la supervision bancaire, l’élaboration de la méthodologie pour mesurer le niveau de transparence de la supervision bancaire effectuée par la banque centrale et la méthodologie pour évaluer l’efficience du processus de supervision. En outre, l’auteur a développé des modèles économétriques de panneau de type statique et équations simultanées qui peuvent être utilisés à des fins éducatives et analytiques. Les conclusions et les recommandations présentées dans la thèse peuvent également contribuer d’une manière significative à la création des visions théoriques sur la supervision bancaire prudentielle efficiente dans le contexte des systèmes financiers procycliques.

La valeur d’application de la recherche consiste dans la proposition d’application de l’outil CAMELS au niveau macro pour analyser la performance du secteur bancaire; l’application de la méthodologie pour mesurer le niveau de transparence de la supervision bancaire par la banque centrale; ainsi que la méthode d’évaluation de l’efficience de la supervision bancaire, et l’application de divers modèles économétriques développés par l’auteur pour évaluer la performance (la stabilité et la profitabilité) du secteur bancaire moldave.

La mise en œuvre des résultats de recherche. Les résultats les plus importants de la recherche ont été pris pour la mise en œuvre par la Banque Nationale de Moldavie, en tant qu’autorité de supervision et de réglementation, par le Ministère de l’Economie, en tant qu’autorité publique spécialisée dans la problématique bancaires et financières au niveau macro-économique, notamment dans les aspects de la stabilité du système financier, ainsi que par l’Académie des Etudes Economiques de Moldavie, comme un établissement d’enseignement supérieur dans le domaine économique. Par ailleurs, le conseiller de haut niveau de l’UE en Moldavie a confirmé la possibilité d’utiliser les résultats et les recommandations de la thèse pour renforcer la sécurité financière et économique de la Moldavie.

ADNOTARE

MĂRGĂRINT Elena

„Supravegherea bancară prudențială eficientă în contextul sistemelor financiare prociclice”.

Specialitatea 522.01 – Finanțe.

Teza de doctor în științe economice. Chișinău, 2017

Teza a fost elaborată la catedra „Bănci și Activitate Bancară”, ASEM, Chișinău și la centrul de cercetare a Universității Evry Val d'Essonne, Paris.

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 227 de surse, 15 anexe, 149 de pagini de text de bază, 21 de tabele, 27 de figuri și 12 formule.

Publicații la tema tezei: rezultatele obținute au fost publicate în 9 lucrări științifice cu un volum total 3,7 coli de autor.

Cuvinte-cheie: bancă, sistem bancar, supraveghere, prociclicitate, stabilitate bancară, profitabilitate, performanță, buffer de capital, ciclul economic.

Obiectul și subiectul cercetărilor. Lucrarea are ca obiect de cercetare sectorul bancar din Republica Moldova, care cuprinde Banca Națională a Moldovei și băncile licențiate. În calitate de subiect al cercetării este supravegherea bancară prudențială în contextul prociclicității sistemelor financiare.

Scopul și obiectivele lucrării: analiza eficienței supravegherii sectorului bancar din Republica Moldova în vederea identificării unor oportunități de eficientizare a acesteia.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în *fundamentarea*, din punct de vedere științific și metodologic, a mecanismului de supraveghere bancară prudențială și a eficienței acesteia în condiții de prociclicitate, *fapt ce a condus la* dezvoltarea modelelor cantitative și calitative de evaluare a supravegherii bancare prudențiale, inclusiv în contextul sistemelor financiare prociclice, *în vederea* identificării oportunităților de eficientizare a supravegherii bancare prudențiale.

Noutatea și originalitatea științifică sunt reliefate prin: aprofundarea teoretică și metodologică a conceptului de supraveghere bancară prudențială eficientă și a mecanismului de supraveghere bancară în condițiile prociclicității sistemelor financiare; elaborarea metodologiei pentru măsurarea nivelului transparenței supravegherii bancare, efectuate de banca centrală, precum și a eficienței procesului de supraveghere al sectorului bancar autohton prin prisma indicatorilor cantitativi și calitativi; elaborarea modelelor econometrice de tip panel static pentru evaluarea impactului supravegherii asupra stabilității și profitabilității sectorului bancar din Republica Moldova, precum și a modelului econometric de tip ecuații simultane pentru evaluarea impactului ciclului economic (al prociclicității) asupra stabilității sectorului bancar din Republica Moldova.

Semnificația teoretică: dezvoltarea diverselor concepte aferente cadrului de supraveghere bancară, elaborarea metodologiei de măsurare a nivelului de transparență a supravegherii bancare, efectuate de către banca centrală, precum și a metodologiei de evaluare a eficienței procesului respectiv. Totodată, autorul a elaborat modele econometrice de tip panel static și de tip ecuații simultane, care pot fi utilizate atât în scopuri educative, cât și analitice în domeniul financiar-bancar. De asemenea, concluziile și recomandările autorului pot contribui, într-o manieră semnificativă, la determinarea viziunilor teoretice cu privire la supravegherea bancară prudențială eficientă în contextul sistemelor financiare prociclice.

Valoarea aplicativă a tezei: propunerea utilizării instrumentului CAMELS la nivel macro pentru analiza performanței sectorului bancar; aplicarea metodologiei de măsurare a nivelului de transparență a supravegherii bancare de către banca centrală; a metodologiei de evaluare a eficienței procesului de supraveghere bancară, precum și aplicarea diverselor modele econometrice elaborate de autor pentru evaluarea performanței (stabilității și profitabilității) sectorului bancar din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor științifice. Cele mai importante rezultate ale cercetării au fost preluate spre implementare de Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere și reglementare a sectorului bancar, de Ministerul Economiei al Republicii Moldova, în calitate de autoritate publică specializată în problematica financiar-bancară la nivel macroeconomic, implicit aspecte legate de stabilitatea sistemului financiar și de Academia de Studii Economice a Moldovei, în calitate de instituție superioară de învățământ în domeniul economic. De asemenea, Consilierul de Rang Înalt al Uniunii Europene în Republica Moldova a confirmat posibilitatea utilizării rezultatelor și recomandărilor din teza de doctorat pentru fortificarea securității financiar-economice a Republicii Moldova.

ANNOTATION

MARGARINT Elena

**„Effective banking prudential supervision in the context of financial procyclical systems”
dissertation for the degree of Doctor of Economic Sciences,
Speciality 522.01 – Finance. Chisinau, 2017**

The thesis was elaborated at the Department of "Banks and banking activity", AESM, Chisinau and at the Research Centre of University Evry Val d'Essonne, Paris.

The doctoral thesis includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 227 names, 15 annexes, 149 pages of main text, 21 tables, 27 figures and 12 formulas. The results are published in 9 scientific papers.

Keywords: bank, banking system, supervision, procyclicality, bank stability, profitability, performance, capital buffer, economic cycle.

Subject and object of research. The work has as a subject of research the Moldovan banking sector, which includes National Bank and commercial banks. As subjects of the investigation is prudential banking supervision in the context of procyclicality of financial systems.

The purpose and objectives consist in analysis of the effectiveness of banking in Moldova in order to identify the opportunities to streamline it.

The important problem scientific resolved consist in *argumentation* in terms of scientifically and methodologically point of view of the banking prudential supervision mechanism and its effectiveness in terms of procyclicality, *which has led* to the development of quantitative and qualitative models for the assessment of prudential banking supervision, including in the context of procyclical financial systems, *in order to identify* the opportunities for streamlining the banking prudential supervision.

Scientific novelty and originality are highlighted by: the development from theoretical and methodological point of view of prudential banking supervision and the banking supervision mechanism under the conditions of procyclicality; the developing of the methodology for measuring the level of transparency of banking supervision conducted by the central bank of Moldova and banking supervisory process efficiency in terms of quantity and quality indicators; development of panel static econometric models in order to assess the impact of banking supervision on the stability and profitability of the banking sector in Moldova, as well as simultaneous equations econometric model in order to assess the impact of the economic cycle (of procyclicality) on the stability of the banking sector in Moldova.

The theoretical significance consists in developing by the author of various concepts related to banking supervision framework, developing the methodology for measuring the level of transparency of banking supervision conducted by the central bank and the methodology for assessing the effectiveness of this process. Also, the author has developed econometric models panel static and simultaneous equations, that can be used for both educational and analytical banking field. Also, the author's conclusions and recommendations can contribute in a significant manner to determine the theoretical visions on effective prudential banking supervision in the context of procyclical financial systems.

The applied value of the thesis consists: in proposing CAMELS tool to be applied at the macro level in order to analyze the performance of the banking sector; in applying the methodology for measuring the level of transparency of banking supervision by the central bank and the methodology for assessing the efficiency of banking supervision, and in applying various econometric models developed by the author for evaluation of performance (stability and profitability) of banking sector in Moldova.

Implementation of scientific results. The most important results of the research were taken for implementation of the National Bank, as the authority of supervision and regulation of the banking sector, the Ministry of Economy of Moldova, as a public authority specialized in banking and financial issues at the macroeconomic level, implicit aspects of financial system stability, and the Academy of economic studies of Moldova, as a higher education institution in the economic field. Also, the European Union High Level Advisers' mission to the Republic of Moldova confirmed the possibility of using the results and recommendations of the thesis to strengthen financial and economic security of the Republic of Moldova.

MĂRGĂRINT ELENA

**SUPRAVEGHEREA BANCARĂ PRUDENTIALĂ
EFICIENTĂ ÎN CONTEXTUL SISTEMELOR FINANCIARE
PROCICLICE**

SPECIALITATEA 522.01 – FINANȚE

Autoreferatul tezei de doctor în științe economice

Aprobat spre tipar: 30.09.2017
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 1,0

Formatul hârtiei: A5
Tiraj: 50 ex.
Comanda nr.153

„ARTPOLIGRAF” S.R.L.
Str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 59/1
MD-2005, Chișinău
Tel.: 0(22) 221-190, 078485272